ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Jany Brothánkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobkyně: **HP import, s.r.o. v likvidaci,** se sídlem Revoluční 1003/3, Praha 1, proti žalovanému: **Generální ředitelství cel,** se sídlem Budějovická 7, Praha 4, proti rozhodnutím žalovaného ze dne 11. 4. 2016, č. j. 18553/2016-900000-304.1, č. j. 18553-2/2016-900000-304.1, č. j. 18553-3/2016-900000-304.1, č. j. 18553-4/2016-900000-304.1, č. j. 18553-5/2016-900000-304.1, č. j. 18553-6/2016-900000-304.1, č. j. 18553-7/2016-900000-304.1, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 13. 6. 2016, č. j. 62 Af 60/2016 – 45,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

Odůvodnění:

I. Vymezení případu

Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) se žalobkyně domáhala zrušení sedmi shora vymezených rozhodnutí žalovaného, kterými byla zamítnuta odvolání žalobkyně proti sedmi rozhodnutím Celního úřadu pro Jihomoravský kraj, jimiž bylo žalobkyni dodatečně vyměřeno clo a předepsáno penále. V podané žalobě žalobkyně požádala o osvobození od soudních poplatků. Její žádost krajský soud usnesením ze dne 13. 6. 2016, č. j. 62 Af 60/2016 – 45 (dále „napadené usnesení“), zamítl a žalobkyni vyzval k zaplacení soudního poplatku.

V napadeném usnesení krajský soud rekapituloval, že žalobkyně svou žádost odůvodnila tak, že od roku 2013 má nulové příjmy, nevlastní žádný nemovitý ani movitý majetek, na bankovním účtu se nachází zůstatek 2.833 Kč (tyto prostředky jsou však zablokovány daňovou exekucí) a od 21. 1. 2014 je v likvidaci. Od tohoto data nevyvíjí žádnou podnikatelskou činnost a veškerá činnost likvidátora spočívá ve vedení soudních sporů o existenci závazků vůči České republice z titulu doměření cla. Žalobkyně tak nemá na úhradu soudního poplatku prostředky.

Krajský soud v odůvodnění odkázal na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 – 74, a ze dne 4. 4. 2013, č. j. 1 As 187/2012 – 32. Podle soudu žalobkyně tvrzení o nemajetnosti nijak nedoložila. I kdyby však byla žalobkyně skutečně nemajetná (i kdyby soudu doložila nedostatek disponibilních prostředků), od placení soudních poplatků by s ohledem na okolnosti osvobozena nebyla. Hodlá-li se žalobkyně v rámci likvidace zaměřit (podle žalobního tvrzení výlučně) na vedení soudních sporů, je na ní, aby uspořádala svoje majetkové poměry takovým způsobem, aby mohla soudní spory vést. Zdejšímu soudu se jeví jako přiměřené a spravedlivé, aby nesla procesní riziko vedení těchto sporů, jež spočívá mimo jiné i v zaplacení soudních poplatků. Pokud by skutečně žalobkyně dostatečné prostředky neměla, nabízí se využití širšího majetkového zázemí (především společníka žalobkyně); možnost takového využití není žalobními tvrzeními popírána. Krajský soud tedy dospěl k závěru, že není důvodu žalobkyni zprostit povinnosti platit soudní poplatky a žádost zamítl.

Proti napadenému usnesení nyní žalobkyně (dále „stěžovatelka“) brojí kasační stížností. Stěžovatelka uvádí, že krajským soudem citovaná judikatura je na daný případ neaplikovatelná. Je jistě pravda, jak uzavřel Nejvyšší správní soud, že pokud právnická osoba vědomě uspořádá svoji činnost tak, aby dlouhodobě setrvávala bez dostatečných finančních prostředků, ačkoliv jejich vynakládání v souvislosti s vykonávanou činností je obvyklé a nezbytné, nelze takovou právnickou osobu zpravidla osvobodit od soudního poplatku. Stěžovatelka ovšem poukazuje na skutečnost, že jí nelze nikterak přičítat k tíži fakt, že nedisponuje dostatečnými finančními prostředky z toho důvodu, že je již téměř dva a půl roku v likvidaci. Veškerou svoji činnost tedy směřuje k vypořádání svých záležitostí před výmazem z obchodního rejstříku a vyřešení otázky vyměřených cel a penále. Není tedy možné podezírat stěžovatelku z účelového vyhýbání se finančním příjmům, protože jejich získávání není v kontextu likvidace obvyklé a nezbytné. Stěžovatelka tvrdí, že jednoznačně doložila, že nevlastní žádný movitý ani nemovitý majetek a že za poslední tři účetní období byly její příjmy nulové. Pokud soud považoval předložené dokumenty za nedostatečné či měl-li podezření na úmyslné zatajování případného širšího majetkového zázemí, nic mu nebránilo, aby stěžovatelku vyzval k podrobnému osvětlení všech relevantních aspektů své činnosti. Stěžovatelka považovala za neúčelné zahlcovat soud nadbytečnou dokumentací, a proto v první řadě předložila to, co bylo v dané situaci její povinností. Soud však zůstal nečinným až do vydání předmětného usnesení a o žádné doplnění předložených dokumentů nepožádal.

Stěžovatelka souhlasí s tvrzením soudu, že osvobození od soudních poplatků, a to i částečné, je v případě právnických osob jevem výjimečným a navázaným na mimořádné důvody. Nicméně nemůže už souhlasit s dovětkem, že v jejím případě nejsou splněny podmínky ani pro částečné osvobození od soudních poplatků. V tomto kontextu musí znovu poukázat na skutečnost, že je v likvidaci, a proto její činnost žádným

způsobem nesměřuje k základnímu účelu existence obchodní společnosti, tedy k dosahování zisku. Naopak, plně se soustředí na řádné vypořádání svých záležitostí a dosažení spravedlivého rozhodnutí v dosud neuzavřených otázkách doměřeného cla. Dle úvahy soudu by společnosti těsně před výmazem z obchodního rejstříku byly nuceny v případě vzniku sporu rezignovat na svá práva, protože z důvodu nedostatku financí by jim byla odepřena soudní ochrana. Krajský soud tímto svým výkladem fakticky znemožňuje stěžovatelce přístup k právu. Vzhledem k tomu, že celkový majetkový zůstatek stěžovatelky před ukončením likvidace je současných 2.833 Kč, které jsou ještě navíc zablokovány daňovou exekucí, je stěžovatelka dle úvahy krajského soudu jednoznačně odsouzena k rezignaci na své právo domoci se soudního vyřešení svých nároků. Nejvyšší správní soud v minulosti judikoval, že neschopnost právnické osoby uhradit soudní poplatek v důsledku její podnikatelské činnosti není důvodem k osvobození od soudních poplatků, protože právnická osoba musí nést podnikatelské riziko své činnosti. Stěžovatelka však od svého vstupu do likvidace žádnou podnikatelskou činnost nevyvíjí, náklady na vzniklé soudní spory jí tedy nelze jednoduše přičíst s poukazem na existenci podnikatelského rizika. Likvidátor stěžovatelky je ve své činnosti omezen na úkony směřující k dokončení likvidace, nemá žádný prostor k tomu rozmnožit majetek stěžovatelky tak, aby mohly být uhrazeny vzniklé soudní výlohy. V daném kontextu proto stěžovatelka odpovídá na krajským soudem citovanou judikaturu poukazem na další rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Afs 68/2009 – 42, kde soud zdůraznil, že pokud žalobkyně (právnická osoba) žádá o osvobození od soudních poplatků s tím, že není schopná soudní poplatky zaplatit z důvodu zablokování jejích účtů, pak je na místě, aby ji soud vyzval k doložení takového tvrzení. Stěžovatelka se nachází ve srovnatelné situaci, a přesto krajský soud nevyvinul žádnou činnost, aby ji upozornil, že je třeba předkládaná tvrzení doložit. Z tohoto důvodu stěžovatelka předkládá Nejvyššímu správnímu soudu k úvaze zásadu zdůrazněnou Nejvyšším soudem v usnesení sp. zn. 30 Cdo 2643/2013 ze dne 18. září 2013, že objektivní nedostatek finančních prostředků účastníka (kdy jsou reálně vyloučeny možnosti dispozice s majetkem za účelem jeho zpeněžení pro úhradu předpokládaných soudních poplatků) se nesmí stát překážkou přístupu této osoby k soudu.

II. Posouzení Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána včas, osobou oprávněnou a je proti napadenému usnesení přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 zákona č. 150/2002, soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost stěžovatelky v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s).

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Ustanovení § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. stanoví, že *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*

Předpokladem pro osvobození od soudních poplatků je kumulativní splnění tří podmínek, a to podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, doložení nedostatku prostředků žadatele a vyloučení zjevné neúspěšnosti návrhu na zahájení řízení. Z citovaného ustanovení je zřejmé, že zákon ukládá účastníku, aby o osvobození od soudních poplatků požádal a aby doložil (prokázal), že nemá dostatečné prostředky k tomu, aby příslušný soudní poplatek uhradil. Požádá-li účastník o osvobození od soudních poplatků, postupuje se v soudní praxi obvykle tak, že je mu soudem zaslán *vzor 060* (přílohy k Vnitřnímu a kancelářskému řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy - tiskopis *Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech*) s tím, aby byl ve stanovené lhůtě vyplněn a s případnými přiloženými potřebnými potvrzeními soudu vrácen, aby bylo možno na jeho podkladě o žádosti rozhodnout. Nutno dodat, že vyplnění a odeslání *vzoru 060* není jediným možným způsobem, jak účastník může prokázat, že nemá dostatečné prostředky. Účastník může nedostatek prostředků v soudem stanovené lhůtě prokázat i jinak, ale vždy tak, aby to poskytovalo úplný obraz o majetkových poměrech účastníka.

Stěžovatelka v posuzované věci požádala o osvobození od soudních poplatků a ze soudního spisu nevyplývá, že by žaloba byla zjevně neúspěšná (k tomu srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 12. 2007, č. j. 7 Afs 102/2007 – 72). Při zkoumání existence třetí podmínky, tj. zda stěžovatelka nemá dostatečné prostředky, je třeba zdůraznit, že účastníka řízení zatěžuje jak břemeno tvrzení, tak i břemeno důkazní. Pokud tedy chce být ohledně své žádosti o osvobození od soudních poplatků úspěšný, musí jednak uvést, v čem spatřuje nedostatek prostředků, který, dle jeho názoru, vede k tomu, že nemůže soudní poplatek uhradit, jednak musí takové tvrzení řádně doložit. Právní úprava institutu individuálního osvobození od soudních poplatků neukládá soudu povinnost, aby sám za účastníka vyhledával další skutečnosti, které mají jeho nedostatek prostředků k uhrazení soudního poplatku dokládat. K otázce dokládání nedostatku prostředků samotným žadatelem o osvobození od soudních poplatků se zcela jednoznačně vyjádřila již judikatura zdejšího soudu. Ten například v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil, že *„povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.“* Obdobně se z rozsudku zdejšího soudu ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Ans 2/2007 – 51, podává, že *„nedoloží-li účastník řízení své, byť i tvrzené minimální, příjmy, je dán důvod pro zamítnutí jeho žádosti o osvobození od soudního poplatku.“*

Ve vztahu k osvobození od soudních poplatků u právnických osob Nejvyšší správní soud v usnesení rozšířeného senátu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, dospěl k právnímu závěru, že *„při posuzování podmínek pro osvobození od soudních poplatků soud podle § 36 odst. 3 věty první s. ř. s. zkoumá, zda právnická osoba má dostatečné prostředky. Pokud právnická osoba vědomě uspořádá svoji činnost tak, aby dlouhodobě setrvávala bez dostatečných finančních prostředků, ačkoliv jejich vynakládání v souvislosti s vykonávanou činností je obvyklé a nezbytné, nelze takovou právnickou osobu zpravidla osvobodit od soudního poplatku ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s.“*

Z výše uvedené judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že stěžovatelka byla povinna krajskému soudu sdělit výši svých příjmů a disponibilní majetek, z nichž uhrazuje své závazky během likvidace – srov. ustanovení § 187 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Samotná skutečnost, že se stěžovatelka nachází od 21. 1. 2014 v likvidaci, v žádném případě neznamená, že nemá majetek, resp. že její závazky převyšují její disponibilní zdroje. Pokud by tomu tak bylo, musel by likvidátor zásadně postupovat v souladu s ustanovením § 200 občanského zákoníku a podat insolvenční návrh. Tomu tak v daném případě však zjevně nebylo, neboť na stěžovatelku nebyl insolvenční návrh dosud podán.

Nejvyšší správní soud se přitom ztotožňuje se závěrem krajského soudu, že stěžovatelka svou majetkovou situaci blíže ji nedoložila. Stěžovatelka sice ve své žádosti z 1. 6. 2016 uvedla, že nedisponuje žádným nemovitým či movitým majetkem a že má na svém běžném účtu obnos ve výši 2833,- Kč, avšak tyto prostředky jsou zablokovány daňovou exekucí, přičemž zdůraznila, že od účetního období za rok 2013 nedosahuje žádných příjmů, avšak tyto své majetkové poměry jakýmkoli způsobem nedoložila, když ani nepředložila výpis z tohoto běžného účtu. Nebylo přitom povinností krajského soudu stěžovatelku k ničemu dalšímu vyzývat, neboť ta svou žádost koncipovala zcela pregnantně a přesně, avšak ničeho bližšího k ní nedoložila. Je přitom věcí účastníka řízení, který žádá o osvobození od soudních poplatků, aby své majetkové poměry doložil. Stěžovatelka však v projednávané věci nedoložila vůbec ničeho, tudíž nebylo povinností krajského soudu se jí na cokoli dalšího dotazovat. Poukazuje-li stěžovatelka v tomto směru na závěry Nejvyššího správního soudu obsažené v rozsudku ze dne 22. 7. 2009, č. j. 1 Afs 68/2009 – 42, je nutné uvést, že v tomto rozhodnutí se Nejvyšší správní soud vyjadřoval k jiné situaci, kdy městský soud právnické osobě k její žádosti o osvobození od soudních poplatků bez dalšího vysvětlení zaslal formulář určený pro fyzické osoby. O tento případ se v dané věci nejedná, neboť stěžovatelka podala svou žádost na tiskopisu, který si k tomu účelu vyhotovila, avšak tam uvedené údaje, které byly zcela konkrétní a určité, nijak nedoložila.

Nad rámec potřebného odůvodnění Nejvyšší správní soud ještě uvádí, že z veřejně dostupných zdrojů zjistil, že údaje předložené stěžovatelkou nejsou přesné. Z obchodního rejstříku totiž vyplývá, že stěžovatelka za účetní období 2012 vykázala zisk ve výši 4.252.660 Kč a za účetní období 2013 zisk ve výši 5.191.837,82 Kč. Údaj z účetního období 2013, který stěžovatelka zapsala do obchodního rejstříku, je přitom v přímém rozporu s tím, co sama stěžovatelka uvedla ve své žádosti z 1. 6. 2016, neboť v ní tvrdila, že za toto období nedosahovala jakýkoli příjem. Z poslední rozvahy stěžovatelky uveřejněné v obchodním rejstříku vypracované ke dni 20. 1. 2014 dále vyplývá, že stěžovatelka disponovala na účtech v bankách částkou ve výši 1.177.000 Kč. Stěžovatelka přitom jakkoli neuvedla, jak s těmito finančními prostředky v mezidobí disponovala. Z informací zveřejněných stěžovatelkou v obchodním rejstříku ve spojení s tím, co stěžovatelka uvedla ve své žádosti z 1. 6. 2016, vyplývá, že buď je její žádost o osvobození od soudních poplatků zjevně nepravdivá a stěžovatelka disponuje určitým majetkem, tudíž jí není možné přiznat osvobození od soudních poplatků, anebo stěžovatelka od svého vstupu do likvidace uspořádala své vnitřní poměry tak, aby nedisponovala žádným majetkem k případné úhradě nově vzniklých závazků, které důvodně mohla očekávat, když od poloviny roku 2015 s ní byla vedena daňová řízení Celním úřadem pro Jihomoravský kraj.

Na situaci stěžovatelky plně dopadají výše citované závěry rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu obsažené v usnesení ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 – 74, podle kterých pokud právnická osoba vědomě uspořádá svoji činnost tak, aby dlouhodobě setrvávala bez dostatečných finančních prostředků, ačkoliv jejich vynakládání v souvislosti s vykonávanou činností je obvyklé a nezbytné, nelze takovou právnickou osobu zpravidla osvobodit od soudního poplatku ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s.

Jestliže totiž stěžovatelka v průběhu své likvidace věděla, že bude vést soudní spory o existenci závazků vůči České republice z titulu doměřeného cla, jak sama uvedla ve své žádosti, stala se tato agenda běžnou součástí její činnosti, měla tomu uzpůsobit i svou majetkovou situaci, tudíž je na místě po ní požadovat soudní poplatek, jak ostatně vysvětlil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 4. 4. 2013, č. j. 1 As 187/2012 – 32, v němž uvedl, že *„rozšířený senát NSS dále vyložil, že i kdyby právnická osoba prokázala, že je vskutku (nikoliv jen zdánlivě, fiktivně) objektivně nemajetná, bude zpravidla na místě odepřít jí na základě soudního uvážení dobrodiní osvobození od soudních poplatků, bude-li model jejího fungování založený vědomě na tom, že určitý typ obvyklých nákladů na svoji činnost, s jejichž vynakládáním vzhledem k povaze této činnosti musí zásadně počítat, eliminuje tím, že své poměry (tedy způsob vyřizování činností a financování potřeb) nastaví tak, aby delší dobu setrvávala ve stavu bez dostatečných prostředků. Tento názor rozšířeného senátu lze interpretovat tak, že právnická osoba nemůže být osvobozena od soudních poplatků v případech, jestliže s jejím předmětem činnosti úzce souvisí potřeba zapojovat se to soudních řízení a vynakládat soudní poplatky. Je-li „soudní agenda“ běžnou a nedílnou součástí činnosti právnické osoby, musí uspořádat své majetkové poměry tak, aby měla k dispozici nezbytné finanční prostředky.“*

Z toho, co stěžovatelka ve své žádosti uvedla, aniž by to přitom blíže ji doložila, a z veřejně dostupných zdrojů o stěžovatelce přitom nevyplývá, že by se od jejího vstupu do likvidace mělo stát něco tak přelomového, že by neměla být schopná zareagovat na zahájení daňového řízení Celním úřadem pro Jihomoravský kraj a že by nemohla vytvořit dostatek finančních prostředků pro vedení případného soudního sporu.

Závěry krajského soudu ohledně nemožnosti přiznání osvobození od placení soudních poplatků proto s ohledem na výše uvedené obstojí.

Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že kasační stížnost je zjevně nedůvodná, a v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. ji zamítl.

O nákladech řízení rozhodl soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla ve věci úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení; žalovaný, který měl ve věci úspěch, žádné náklady nad rámec běžné správní činnosti nevynaložil, proto Nejvyšší správní soud rozhodl, že se žalovanému náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

pokračování

V Brně dne 5. října 2016

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu